

Vad bör då göras, nu när pengarna är slut? Ja, det är ju inte så gott att veta och man får därför ursäkta Anders Isaksson att hans botemedel inte är i klass med hans analys. Självfallet bör dumt utformade välfärdssystem rättas till. Men, och det är viktigt att inse, detta bör naturligtvis ske oberoende av det statsfinansiella läget. Det gagnar vare sig partitaktiken eller reformerna av dumt utformade system att gå ut med budskapet att "nu är det kris i statsfinanserna och därför skall vi minska anslagen till de långtidssjukskrivna".

Om statsfinanserna behöver rättas till bör det helst ske separat från systemskiftena i övrigt. Som nuvarande ordförande i riksbanksfullmäktige, och därmed formellt ansvarig för ränta och växelkurs, Staffan Burenstam Linder, en gång sagt: "Det är bra, men svårt, att slå två flugor i en smäll". Man bör därvid ha i åtanke att det råder skillnad mellan en hushållsbudget och samhällsekonomin, en ståndpunkt som Gösta Bohman fått lida mycken smälek för under anti-keynesianismens snart passerade höjdpunkt. Det är också skillnad mellan att överdriva möj-

ligheterna till "fine-tuning" och att vilja förhindra att en deflation övergår i ren depression.

När man skall bedöma om statsfinanserna leder till inflation, eller deflation, måste man också inse att effekterna på ekonomin blir helt olika om underskottet har uppstått genom en ökning av barnbidragen eller om underskottet, via räntor på statsskulden och stöd till banker, försvinner ner i kreditförlusternas svarta hål där penningmängdens ökning förintas och byts i en deflationistisk minskning. Det är i kreditexpansionens rosiga tid som staten skall strama åt – inte när kreditförluster och nya kapitaltäckningsregler får bankerna att minska sina balansräkningars omfång.

Även om man inte håller med Anders Isaksson i allt är det lätt att instämma i hans slutord om att krisen i dag inte är en vanlig ekonomisk kris, "ingen lågkonjunktur som snart övergår i högkonjunktur så att allt blir som vanligt igen. Det är i första hand en systemkris, så djup att den faktiskt hotar att leda till en systemkollaps om ingenting görs."

JONAS FRYCKLUND:

Den offentliga sektorn

Tillsammans med några av Sveriges ledande ekonomer har Bo Södersten tagit sig an uppgiften att skriva boken om den offentliga sektorn. Även om denna är tänkt som en lärobok för den grundläggande undervisningen i nationalekonomi saknar den inte intresse för en bredare läsekrets. Matematiska form-

ler och diagram har minimerats, och engelska begrepp har översatts, allt i syfte att underlätta för läsaren.

Bo Södersten (red): **Den offentliga sektorn**, SNS Förlag 1992

Det är intressant att notera att boken in-

leds med ett kapitel om institutionernas roll för samhällsekonomin. Längre fram stod institutioner som ett ointressant forskningsfält inom ekonomin, man trodde sig kunna få in alla väsentliga fenomen i en allmän jämviktsmodell. Med matematik och kvantifierbar empiri skulle det sedan vara lätt för politikerna att fatta de mest effektiva besluten. Att ett sådant resonemang inte håller i verkligheten börjar nu allt fler upptäcka. Inom det politiska beslutsmaskineriet finns inbyggda ineffektiviteter som krånglar till det hela. Den institutionella ekonomin kommer därför att inta en alltmer central roll inom den nationalekonomiska teorin och det är bra att detta får återverkningar också i mer elementära böcker om ekonomi.

Var ska man dra gränsen mellan privat och offentligt är en frågeställning som behandlas av Lars Hultkrantz. Här har vi kanske bokens mest traditionella kapitel, i vilket berörs det man brukar kalla för marknadsmisslyckanden. Marknadsmisslyckanden brukar anges som skäl för staten att gripa in i ekonomin. Även om grundinställningen inte skiljer sig åt hos Hultkrantz så lyfter han ändå fram politikmisslyckanden som ett lika viktigt studieområde. När man står inför valet att bedriva en verksamhet i privat eller offentlig regi bör man ta hänsyn till marknadens såväl som politikens brister.

Att skatter har en skadlig inverkan på samhällsekonomin är knappast någon nyhet. Intressant är dock att gå in och titta på olika sorters skatter och försöka bilda sig en uppfattning om vilka skatter som är

mer och vilka som är mindre skadliga. Detta är något som görs i ett kapitel om det nya skattesystemet som finns med i boken.

Ta bara en sådan sak som differentierad moms, är detta bra eller dåligt för effektiviteten? Faktum är att det i detta fall under vissa förutsättningar kan vara motiverat med differentiering, dock pekar den ekonomiska analysen i en för lekmannen oväntad riktning. Hög momssats bör tas ut på varor där priskänsligheten är låg, det vill säga olika typer av nödvändighetsvaror. Låg momssats bör användas för varor vars konsumtion är starkt priskänslig, dvs olika typer av lyxvaror. Anledningen till detta är att man för samhällseffektivitetens skull vill ha så små förändringar i konsumerade kvantiteter som möjligt.

I två avslutande kapitel berörs transfereringssystemen av Bo Södersten respektive Lars Söderström. Transfereringssystemen (pensioner, sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring etc) utgör en mycket stor del av den offentliga sektorns omsättning. Det är också dessa system som är i starkast behov av reform i Sverige i dag. Förmåner tenderar att betalas ut till den nu levande befolkningen samtidigt som kostnaderna skyfflas vidare till kommande generationer. Huruvida dessa system kan reformeras kommer att bli avgörande för den ekonomiska utvecklingen i framtiden. Ökat utrymme för marknadslösningar kommer i ett sådant reformarbete att bli en hörnsten.